

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

ЛЮТИЙ 2018 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів,
зібраних у лютому 2018 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з щомісячними моніторинговими оглядами Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з тематичними оглядами та статтями Кримської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. Вступ	2
2. Громадянські і політичні права	3
Заборона катувань	3
Право на свободу та особисту недоторканність	4
<i>Затримання та обшуки</i>	4
Політично мотивоване кримінальне переслідування	5
«Справа 26 лютого»	5
«Справа кримських мусульман».....	5
<i>Справа Андрія Коломійця</i>	6
«Справа українських диверсантів»	6
<i>Справа Володимира Балуха</i>	7
<i>Справа Веджіє Кашка</i>	7
Свобода слова та висловлювання думок	9
<i>Перешкоджання журналістській діяльності</i>	9
<i>Справа Сулеймана Кадирова</i>	10
<i>Справа Ігоря Мовенка</i>	10
<i>Справа Валерія Большакова</i>	11
Свобода мирних зібрань та асоціацій.....	12
<i>Переслідування учасників одиночних пікетів 14 жовтня 2017 року</i>	12
Свобода пересування та питання переміщення	13
через пропускні пункти	
Заборона дискримінації	13
3. Порушення норм міжнародного гуманітарного права	14
Примус до служби та пропаганда на користь добровільного вступу.....	14
до армії держави, що окупує	
4. Додатки	15

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ЗАБОРОНА КАТУВАНЬ

1 лютого під час затримання анархіста Євгена Каракашева йому було завдано тілесних ушкоджень. Родичі подали заяву до МВС РФ із вимогою здійснити розслідування за фактом нанесення побоїв. 7 лютого адвокат отримав постанову про відмову у проведенні розслідування за явищем вчинення побиття. Причиною відмови названо відмову Є. Каракашева «з проханням не проводити розслідування за фактом нанесення йому тілесних ушкоджень» (Додаток 1). Втім, у відповідності й до норм російського законодавства, у такому випадку заява постраждалого не є підставою для відмови у здійсненні розсліду факту незаконних дій співробітників МВС. Окрім цього, активіст перебував в ув'язненні, тому добровільність його заяви викликає обґрунтовані сумніви.

6 лютого у Джанкої кілька невідомих представників силових структур зупинили автомобіль **Фахрі Муратова**. За словами його матері Ленури Муратової, два автомобілі заблокували рух їхньої машини, після чого вийшли двоє людей у машкарах і чорному одязі. Вони без пояснення причин витягнули Фахрі з машини, вдарили по ногах і в живіт, повалили на землю, обшукали машину та поїхали. Л. Муратова повідомила, що ці люди жодних документів не надали. Співробітники МВС РФ, котрі приїхали на місце події, повідомили, що у Джанкої триває операція з розшуку наркодилерів, а Ф. Муратова «можливо, з кимось сплутали». Фахрі Муратов — син члена ревізійної комісії Курултая кримськотатарського народу Ремзі Муратова.¹

7 лютого адвокат Еміль Курбедінов повідомив про принизливі для людської гідності умови утримання **Казіма Аметова** — фігуранта «справи Веджіє Кашка». За його словами, у СІЗО Сімферополя антисанітарні умови: щури, клопи, неїстівна їжа, нестача кисню, 20 спальних місць на 22 затриманих. Через такі умови у Казіма Аметова погіршився зір, посилюлися гіпертонія та болі у серці.²

8 лютого адвокат Е. Курбедінов повідомив, що співробітники ЗМОП нанесли **Енверу Мамутову**, фігуранту «справи кримських мусульман», удари в груди та по спині під час етапування Е. Мамутова до будинку «Верховного суду» Криму.³

¹ Крим.Реалії | Крим: сина члена Ревізійної комісії Курултая побили невідомі люди у машкарах (+відео): <https://ru.krymr.com/a/news/29023828.html>

² <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1718935338171056>

³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/559211187779675/>

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ЗАТРИМАННЯ ТА ОБШУКИ

1 лютого в Євпаторії в власному будинку був затриманий активіста анархічного руху **Євген Каракашев**. За словами його матері Валентини Каракашевої, о 07:00 до будинку прийшли люди зі зброєю, одягли на активіста кайданки та увезли. До суду Є. Каракашева доправили з гематомою на обличчі й саднами на ногах. Адвокат Олексій Ладин повідомив, що у документах як час затримання зазначено 18:45. Йому було висунуто звинувачення за ч. 1 ст. 282 КК РФ (Розпалювання ненависті або ворожнечі, а також приниження людської гідності) і ст. 205.2 КК РФ (Публічні заклики до здійснення терористичної діяльності) за два коментарі у соціальній мережі «ВКонтакте». За версією слідства, він розмістив тут відео «Останнє інтерв'ю Приморських партизан» і неідентифікований відео-файл із «закликами до здійснення терористичної діяльності».⁴ 2 лютого суддя «Євпаторійського міського суду» Олексій Нанаров обрав для активіста запобіжний захід у формі утримання під вартою до 1 квітня 2018 року.⁵ 14 лютого суддя «Верховного суду Республіки Крим» Тетяна Мельник залишила чинним рішення.⁶

15 лютого співробітники МВС РФ затримали активіста «галявин протесту» **Фазіла Ібраїмова** за кримінальною справою проти нього за шахрайство. За версією слідства, він протягом семи років збирав гроші з учасників «галявини протесту "Стрелкова" за сприяння у процесі отримання землі у власність. У постанові про обшук, за словами дружини Ф. Ібраїмова, зазначено чотири прізвища постраждалих від «дій» активіста та загальна сума збитку в розмірі 4,8 млн. рублів. Але вона та сам Фазил Ібраїмов стверджують, що не знають цих людей і грошей у них не брали. Копію постанови про обшук Ібраїмовим не надали.

17 лютого «Київський районний суд» Сімферополя ухвалив рішення про перебування Фазіла Ібраїмова під вартою до 23 березня 2018 року за ч. 3 ст. 159 (шахрайство) та ч. 1 ст. 222 (зберігання боєприпасів) КК РФ. На слуханні слідчий подав заяву, що «постраждалі» Метьолкін, Боровик, Лавренов, Тишкавец не бажають взяти участь у судовому засіданні.

Фазил Ібраїмов раніше переслідувався за критику дій адміністрації міста Сімферополь.

⁴ Крим.Реалії | Кримське стеження: ти, твої друзі і ФСБ: <https://ru.krymr.com/a/29016267.htm>

⁵ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1634777829908556>

⁶ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 14.02.2018: https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=14.02.2018

ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

«Справа 26 лютого» (щодо подій біля парламенту Криму в 2014 році) розглядається в ході двох процесів: перший — справа **Ахтема Чийгоза**, за яким він був засуджений до 8 років позбавлення волі і в результаті переговорів президента Туреччини Р.Ердогана та президента РФ В.Путіна і зустрічі Р.Ердогана та президента України П.Порошенка був звільнений і знаходиться в Києві.

У лютому продовжилися судові слухання у другому процесі в «Центральному районному суді» Сімферополя у справі «учасників масових заворушень»: **Алі Асанов і Мустафа Дегерменджі** знаходяться під домашнім арештом; щодо **Ескендера Катемірова, Ескендера Емірвалієва і Арсена Юнусова** обрано запобіжний захід — особисту поруку, **Ескендер Небієв і Талят Юнусов** засуджені до умовного позбавлення волі.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

У «справі кримських мусульман», яких звинувачують в участі в «Хізб ут-Тахрір», на кінець лютого в ув'язненні перебувають 25 осіб — **Руслан Зейтуллаєв, Рустем Ваїтов, Нурі Примов, Ферат Сайфулаєв** (винесені обвинувальні вироки), **Інвер Бекіров, Вадим Сірук, Муслім Алієв, Емір-Усеїн Куку, Рефат Алімов, Арсен Джеппаров, Енвер Мамутов, Ремзі Меметов, Зеврі Абсеїтов, Рустем Абільтаров, Теймур Абдуллаєв, Рустем Ісмаїлов, Айдер Саледінов, Узеїр Абдуллаєв, Еміль Джемаденов, Марлен Асанов, Сейран Салієв, Мемет Белялов, Тимур Ібрагімов, Сервер Закір'єв і Ернес Аметов** (знаходяться під вартою). Їх звинувачують за ч.1 ст. 205.5 КК РФ (Створення терористичної організації) та/або ч.2 ст. 205.5 КК РФ (участь у терористичній організації). Пізніше деяким фігурантам також були пред'явлені звинувачення за ст. 278 КК РФ (Насильницьке захоплення влади або насильницьке утримання влади).

8 лютого судді «Верховного суду Республіки Крим» Едуард Білоусов і Галина Редько за клопотанням слідчого ФСБ Сергія Махньова продовжили терміни утримання під вартою **Енверу Мамутову, Ремзі Меметову, Рустему Абільтарову та Зеврі Абсеїтову**⁷ до 12 квітня 2018 року.⁸ Засідання відбувалося у закритому режимі.

9 лютого судді «Верховного суду Республіки Крим» Алла Овчинникова, Михайло Соболюк і Костянтин Караваєв за клопотанням слідчого ФСБ Р. С. Горбачьова продовжили терміни утримання під вартою **Айдеру Саледінову, Узеїру Абдуллаєву, Теймуру Абдуллаєву, Емілю Джемаденову та Рустему Ісмаїлову**⁹ до 11 квітня 2018 року.¹⁰ Суд відбувався у закритому режимі. Усі клопотання захисту суд відхилив і заборонив адвокату Едему Семедляєву здійснювати аудіозапис засідання.¹¹

⁷ Е. Мамутов, Р. Меметов, Р. Абільтаров і З. Абсеїтов були затримані співробітниками ФСБ РФ у Бахчисараї 15 травня 2016 року, звинувачуються за ст. 205.5, ч. 1 ст. 30, ст. 278 КК РФ

⁸ «Верховний суд Республіки Крим | Список справ, призначених до слухання на 08.02.2018: https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=08.02.2018

⁹ А. Саледінов, Р. Ісмаїлов, Е. Джемаденов, Т. і У. Абдуллаєви були затримані співробітниками ФСБ РФ біля Сімферополя 12 жовтня 2016 року, звинувачуються за ст. 205.5 КК РФ

¹⁰ «Верховний суд Республіки Крим | Список справ, призначених до слухання на 09.02.2018: https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=09.02.2018

¹¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/559511747749619>

14 лютого у Північно-Кавказькому військовому суді Ростова-на-Дону (РФ) відбулося перше у лютому засідання у справі **Рефата Алімова, Арсена Джеппарова, Еміра-Усеїна Куку, Мусліма Алієва, Енвера Бекірова та Вадима Сірука**.¹² Адвокати взяли участь у процесі у режимі відео-конференції з «Кримського гарнізонного військового суду» Сімферополя. У залі суду у Ростові були присутні генеральний консул України у Ростові Віталій Москаленко та консул Віталій Конарський, а також адвокати за призначенням.¹³ У лютому у Північно-Кавказькому окружному військовому суді відбулося 5 слухань у цій справі — 14, 15, 20, 26 і 28 лютого.

Окрім того, у лютому триває кримінальна справа щодо **Рената Сулейманова** (перебуває у СІЗО), **Арсена Кубедінова, Таліята Абдурахманова та Сейрана Мустафаєва** (під домашнім арештом) за ст. 282.2 КК РФ (Організація діяльності екстремістської організації) за звинуваченням у участі в організації «Таблігі Джамаат».

24 лютого адвокат Джеміль Темішев повідомив, що Арсен Кубедінов був випущений з СІЗО під домашній арешт.¹⁴

СПРАВА АНДРІЯ КОЛОМІЙЦЯ

Громадянина України Андрія Коломійця¹⁵ у колонії Краснодарського краю (РФ) помістили на 10 діб у штрафний ізолятор (ШІЗО) до 8 березня.

За словами дружини Андрія Коломійця Галини, формальною підставою для такого покарання слугувало те, що співробітники ФСБВ помітили А. Коломійця на робочому місці у цеху колонії (де працюють в'язні) у спортивному костюмі, а не в робочому строї. Українець вимушений був вдягти інше вбрання, щоб не змерзнути в цеху.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

У лютому число в'язнів, котрих звинувачують у шпіонажі чи підготовці диверсій, зросло до 13 осіб, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «у підготовці диверсій та шпіонажі»: **Євген Панов, Андрій Захтей, Редван Сулейманов, Володимир Присич, Дмитро Штибліков, Олексій Бессарабов, Гліб Шаблій, Олексій Стогній, Геннадій Лимешко, Анна Сухоносова, Дмитро Довгополов, Костянтин Давиденко**. У цих справах зафіксовано незаконні методи проведення слідства та застосування катувань для отримання свідчень зізнання.

7 лютого суддя «Верховного суду Республіки Крим» Олена Міхалькова за клопотанням слідчого ФСБ М. А. Голишева продовжила термін утримання під вартою **Євгену Панову** до 9 квітня 2018 року. Його звинувачують у підготовці диверсій за ч. 1 ст. 30, ч. 2 п. а. ст. 281 КК РФ.

7 лютого суддя «Верховного суду Республіки Крим» Алла Овчинникова за клопотанням слідчого ФСБ С.В. Кулакова продовжила терміни утримання під вартою **Олексію Бессарабову та Володимиру Дудці**, котрих ФСБ кваліфікує як «учасників диверсійно-терористичної групи ГУР Міноборони України», до 8 квітня 2018 року.¹⁶

¹² Р. Алімов, А. Джеппаров, Е.-У. Куку, М. Алієв, Е. Бекіров, В. Сірук були затримані співробітниками ФСБ РФ біля Ялти у лютому та квітні 2016 року, звинувачуються за ст. 205.5 і ст. 278 КК РФ

¹³ <https://www.facebook.com/pokalchuko/videos/2016306715064035/>

¹⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/567825750251552>

¹⁵ Андрій Коломієць був затриманий у Кабардино-Балкарії (РФ), перевезений до Криму, де 10 червня 2016 року його засудили до покарання у формі 10 років позбавлення волі у колонії суворого режиму. Його звинуватили у замаху на вбивство двох колишніх співробітників підрозділу «Беркут» під час подій на Майдані у Києві

¹⁶ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 07.02.2018: https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=07.02.2018

15 лютого суддя «Верховного суду Республіки Крим» Сергій Погребняк засудив громадянина України Андрія Захтея до 6 років і 6 місяців позбавлення волі у колонії суворого режиму та штрафу у 200 000 рублів за ст. 30 ч. 1 — ст. 281 ч. 2 п. а КК РФ (підготовка диверсій), ч. 3 ст. 222 КК РФ (незаконне придбання зброї), ст. 324 і ст. 327 КК РФ (незаконне придбання документів). Вирок за ст. 324 і ст. 327 КК РФ А. Захтею було винесено за нібито надання завідомо неправдивих даних для отримання паспорта РФ.

12 лютого УФСБ РФ повідомило у ЗМІ про затримання в Криму громадянина України **Костянтина Давиденка** за підозрою у шпionажі. Він був доправлений із Сімферополя до Москви, де суддя Лефортовського районного суду Москви Олена Галіханова обрала йому запобіжний захід у формі утримання під вартою до 11 квітня 2018 року. ФСБ РФ у ЗМІ поширило відео постановочного допиту, де українець каже, що за завданням СБУ приїхав до Криму для збирання інформації.¹⁷ На відео можна розгледіти, що у К. Давиденка відсутній один зуб, що міг бути вибитий внаслідок насильницьких дій під час затримання або через застосування тортур. Родичі підтверджують, що до затримання у К. Давиденка усі зуби були на місці. У схожих справах Євген Панов, Андрій Захтей і Володимир Присич повідомляли про застосування до них тортур співробітниками ФСБ перед фільмуванням відеозаписів «зізнання».

27 лютого Московський міський суд залишив чинним рішення про утримання К. Давиденка під вартою.¹⁸

СПРАВА ВОЛОДИМИРА БАЛУХА

7 лютого «прокурор Роздольненського району» Дмитро Шмельов направив до «Роздольненського районного суду» справу за обвинуваченням Володимира Балуха за ч. 2 ст. 321 КК РФ (Дезорганізація діяльності установ, що забезпечують ізоляцію від суспільства). Цю третю кримінальну справу було розпочато у серпні 2017 року, після того, як адвокат В. Балуха подав скаргу до поліції на незаконні дії начальника Роздольненського ІТУ Валерія Ткаченка, котрий ображав і вдарив українця. У відповідь А. Ткаченко подав свою скаргу на активіста. Проте скаргу українця проігнорували, а за заявою А. Ткаченко відкрили кримінальну справу та звинуватили В. Балуха у нападі на начальника ІТУ.

16 лютого до «Верховного суду» Криму надійшла апеляційна скарга на вирок Володимирі Балуху за ч. 1 ст. 222 КК РФ (незаконне придбання, передача, збут, зберігання, перевезення або носіння зброї, її основних частин, боєприпасів) і ч. 1 ст. 222.1 КК РФ (незаконне придбання, передача, збут, зберігання, перевезення або носіння вибухових речовин або вибухових пристроїв). Адвокати оскаржують незаконний вирок у сфабрикованій «справі про патрони». Розгляд скарги призначено на 14 березня.

СПРАВА ВЕДЖІЄ КАШКА

Бекір Дегерменджі, Асан Чапук, Кязім Аметов і Руслан Трубач були затримані 23 листопада 2017 року за сфабрикованим звинуваченням у здирицтві грошей у громадянина

¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=LhAb0cx5VKc>

¹⁸ РИА Новости | Мосміський суд залишив чинним арешт українця, підозрюваного у шпionажі в Криму: <https://ria.ru/incidents/20180227/1515370730.html>

Туреччини. Під час затримання померла ветеран кримськотатарського руху Веджіє Кашка, котрій, за словами затриманих, громадянин Туреччини мав повернути заборговані гроші.

1 лютого адвокат Едем Семедляєв повідомив, що **Бекір Дегерменджі** перебуває у медичній частині СІЗО Сімферополя.¹⁹ Він хворий на бронхіальну астму, його стан здоров'я не дозволяє йому перебувати у СІЗО.

1 лютого адвокат Айдер Азаматов повідомив, що у Сімферопольській лікарні ім. Семашка закінчили огляд **Асана Чапуха**, після якого його помістили у медсанчастину СІЗО Сімферополя.²⁰

ТИСК НА РОДИЧІВ ОСІБ, КОТРИХ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ЗА ПОЛІТИЧНИМИ МОТИВАМИ

Слідчий Кіровського району повісткою викликав на допит 4 лютого **Зарему Куламетову**, мати кримськотатарського активіста, учасника одиночного пікету 14 жовтня Гірая Куламетова. За інформацією Куламетових, проти неї мають намір відкрити кримінальну справу «за образу співробітника поліції під час виконання службових обов'язків».²¹ 24 лютого Заремі Куламетовій віддали обвинувальний акт, за яким її звинувачують за ст. 319 КК РФ (образ за представників влади).²² Раніше, 18 січня 2018 року, її сина, активіста Гірая Куламетова заарештували на 10 діб «за публікацію відеоролика у 2012 році».

6 лютого «мировий суддя Залізничного судового району» Сімферополя Галина Циганова скасувала постанову щодо **Фери Абдуллаєвої**, дружини фігуранта «справи кримських мусульман» Узеира Абдуллаєва.²³ На неї склали протокол за ч. 2 ст. 17.3 КпАП РФ за відмову підкоритися вимозі судового пристава Сергія Березка залишити будівлю суду під час слухання у справі її чоловіка. У пристава не було на те законних підстав.

15 лютого «Залізничний районний суд» задовольнив скаргу пристава С. Березка на рішення «мирового судді» і повернув справу Фери Абдуллаєвої на повторний розгляд.²⁴ Втім, 21 лютого та ж сама «мирова суддя» Галина Циганова цього разу ухвалила стягнути штраф з Фери Абдуллаєвої у розмірі 500 рублів.²⁵

¹⁹ Крим.Реалії | Кримськотатарського активіста Дегерменджі утримують у медсанчастині СІЗО — адвокат: <https://ru.krymr.com/a/news/29011545.html>

²⁰ Крим. реалії | Заарештованого у «справі Веджіє Кашка» Чапуха утримують у медсанчастині СІЗО — адвокат: <https://ru.krymr.com/a/news/29011910.html>

²¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454.1073741829.403544516679677/557435187957275/?type=3&theater>

²² Крим.Реалії | «Емоційно висловилася»: мати кримськотатарського активіста звинувачують в образі поліціанта: <https://ru.krymr.com/a/29063903.html>

²³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/558246614542799/>

²⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/562868394080621/>

²⁵ <http://mirsud82.rk.gov.ru/officework/decisionas/?id=1285004&year=2018>

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМОК*

1 лютого за коментарі в соціальній мережі «ВКонтакте» був затриманий анархіст **Євген Каракашев** (Детальніше в розділі «Право на свободу та особисту недоторканність»).

2 лютого суддя «Верховного суду Республіки Крим» Костянтин Караваєв залишив чинним рішення про утримання під вартою **Ісмаїла Рамазанова** до 23 лютого.²⁷ Його звинувачують за ч. 1 ст. 282 КК РФ (Розпалювання міжнаціональної ворожнечі) за висловлювання із використанням інтернет-радіостанції «Zello». 19 лютого суддя «Сімферопольського районного суду» Михайло Биховець за клопотанням слідчого А. М. Глухової продовжив термін утримання Ісмаїла Рамазанова під вартою до 18 березня 2018 року.²⁸ За інформацією адвоката Олексія Ладіна, сторона звинувачення послалася на українське громадянство І. Рамазанова як підставу продовження терміну утримання під вартою.²⁹ 20 лютого суддя «Верховного суду» Криму Сергій Рубанов залишив чинним рішення.

7 лютого у Сімферополі співробітники поліції затримали британську журналістку **Маделайн Роуч** (Madeline Roache) через те, що вона здійснює журналістську діяльність без акредитації МЗС РФ. На неї було складено адміністративний протокол за ст. 18.8 (Порушення іноземним громадянином або особою без громадянства правил в'їзду в РФ або режиму перебування (мешкання) в РФ). Під час розгляду справи в суді³⁰ стало відомо, що правоохоронці стежили за її пересуваннями у Криму. «Центральний районний суд» Сімферополя визнав її винною та ухвалив виплатити штраф у розмірі 4 000 рублів. Після цього журналістка залишила півострів. У минулому році М. Роуч опублікувала статті про замісну терапію в Криму та практику каральної психіатрії щодо кримських політв'язнів.

24 лютого стало відомо, що фірма, яка надавала послуги з розповсюдження україномовної газети українських активістів «Кримський терен», відмовилася від співпраці з ними, тому що отримала листа від правоохоронних органів, де повідомлялося про перевірку цього видання з метою дотримання законодавства про екстремізм.

ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

14, 15 і 20 лютого судові пристави «Кримського гарнізонного військового суду» відмовилися пропустити до будівлі суду журналіста Антона Наумлюка для присутності на трансляції за допомогою відео-конференц-зв'язку засідання Північно-Кавказького військового окружного суду.

16 лютого перед ухвалою вироку Андрію Захтею (фігуранту «справи українських диверсантів») пристав зажадав від журналістів припинити користатися мобільними телефонами для текстових трансляцій. Однак, завдяки присутності у залі великої кількості журналістів федеральних ЗМІ, це обмеження було скасоване.

* Розділ «Свобода слова та висловлювання думок» підготовлений у співробітництві із **Центром інформації про права людини**: <https://humanrights.org.ua/ru>

²⁷ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 02.02.2018: https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=02.02.2018

²⁸ «Сімферопольський районний суд» | Список справ, призначених до слухання на 19.02.2018: https://simferopolskiy--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=19.02.2018

²⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/564960677204726/>

³⁰ https://centr-simph--krm.sudrf.ru/modules.php?name_op=r&name=sud_delo&srv_num=1&delold=1500001&case_case_type=0&new=0&case_vnkod=91RS0003&case_num_build=1&case_case_numberss=&part_names=&case_entry_date1d=07.02.2018&case_entry_date2d=12.02.2018&process-type=1500001_0_0&case_pr_numberss=&case_judge=&case_result_date1d=&case_result_date2d=&case_result=&event_event_name=&event_event_date1d=&event_event_date2d=&parts_law_article=&lawbookarticles%5B%5D=18.8+%F7.1&document_validity_date1d=&document_validity_date2d=&document_publ_date1d=&document_publ_date2d=

СПРАВА СУЛЕЙМАНА КАДИРОВА

28 лютого в «Феодосійському міському суді» прокурор запросив як покарання **Сулейману Кадирову** три роки умовно і заборону провадити публічну діяльність. Його звинувачують за ч. 2 ст. 280.1 КК РФ (Публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності РФ) за коментар «Сулейман Кадиров згоден! Крим –це Україна. Завжди була, є і буде! Дякую автору за відео! Підтримую!» до відео іншого користувача у соціальній мережі.

Перед початком дебатів суддя «Феодосійського міського суду» Анастасія Шаповал долучила до матеріалів справи надані стороною захисту резолюції ООН і Європарламенту, що підтверджують приналежність Криму Україні. Крім того, до матеріалів справи було долучено Будапештський меморандум про гарантії територіальної цілісності України, договір України та Росії про кордони, за яким кордон проходить Керченською протокою.

Раніше опитали експертів, котрі здійснювали лінгвістичну та психологічну експертизу тексту коментаря. Під час допиту було встановлено змістовну різницю між текстом, переданим експертам, і текстом, зафіксованим у матеріалах оперативно-розшукових заходів, що вказує на фальсифікацію доказів.

СПРАВА ІГОРЯ МОВЕНКА

5 лютого у «Гагаринському районному суді Севастополя» відбулося засідання у справі **Ігоря Мовенка**, обвинуваченого ФСБ за ч. 2 ст. 280 КК РФ (Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності) за коментар, який, за версією слідства, він опублікував влітку 2016 року у групі «Крим–Україна» у соціальній мережі «ВКонтакте». Під час засідання допитали свідка — понятого при обшуку. Він повідомив, що співробітники ФСБ прийшли в інститут, де він вчиться, і запропонували стати понятим. Він додав, що раніше разом зі своїм однокласником, котрий також був понятим на обшуку, неодноразово брав участь у таких заходах.³¹

19 лютого через відео-конференц-зв'язок допитали колишнього співробітника ФСБ РФ Євгена Шулянтєва, котрий перебуває у Ростові-на-Дону. Він стверджує, що під час здійснення оперативних заходів на підсудного не чинився психологічний тиск і на ньому нібито не було кайданок. За його словами, від І. Мовенка не надходило прохань зателефонувати адвокату або родичам, і після затримання йому дозволяли користуватися телефоном.³² Ці відомості суперечать словам свідків, котрі стверджують, що І. Мовенко під час слідчих дій був у кайданках і його обмежували у пересуванні.

21 лютого Валентина Мовенко, дружина Ігоря Мовенка, повідомила, що Федеральна служба з фінансового моніторингу РФ долучила Ігоря Мовенка до «переліку екстремістів і терористів».³³ На підставі цього всі рахунки І. Мовенка заблоковані.

³¹ Крим.Реалії | Севастополь: на суді у «справі Мовенка» опитали ще одного свідка обвинувачення: <https://ru.krymr.com/a/news/29018781.html>

³² Крим.Реалії | У Севастополі на суді у «справі Мовенка» допитали колишнього співробітника ФСБ: <https://ru.krymr.com/a/news/29048120.html>

³³ Федеральна служба з фінансового моніторингу | Перелік терористів і екстремістів (діючі) <http://www.fedsfm.ru/documents/terrorists-catalog-portal-act>

СПРАВА ВАЛЕРІЯ БОЛЬШАКОВА

9 лютого адвокат Олексій Ладин повідомив, що Слідчий комітет скінчив розслідування справи щодо голови Союзу робітників Севастополя **Валерія Большакова**. Його звинуватили за ч. 1, ч. 2 ст. 280 (Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності) і ч. 1 ст. 282 КК РФ (Розпалювання ненависті чи ворожнечі) за публікації у соціальній мережі «ВКонтакте». Групи, до яких, на думку слідства, В. Большаков формував вороже ставлення — це представники влади і парамілітарне формування «Терське козацтво». Його також звинувачують у пікеті, що він проводив, «перейнявшись стійким неприязним й нетерпимим ставленням до представників влади».³⁴

³⁴ Агора | Добігло кінця слідство у справі про екстремізм голови Союзу робітників Севастополя: <http://agora.legal/news/2018.02.09/Zaversheno-sledstvie-po-delu-ob-ekstremizme-glavy-Soyuza-rabochih-Sevastopolya/670>

СВОБОДА МИРНИХ ЗІБРАНЬ ТА АСОЦІАЦІЙ

6 лютого стало відомо, що співробітники МВС РФ прийшли до будинку **Ремзі Зудієва** для «проведення профілактичної розмови» про участь у масових заходах 18 травня³⁵ (День депортації кримськотатарського народу). Також поліціанти говорили з ним про його присутність під час обшуків мусульман 13 квітня 2017 року у Бахчисараї, коли Р. Зудієв був заарештований за це на 3 доби.

8 лютого співробітник МВС РФ прийшов додому до активіста **Енвера Шерфієва** в Бахчисараї для «проведення профілактичної розмови» про неприпустимість участі у несанкціонованих масових заходах 18 травня. Після такої бесіди поліціант дав на підпис документ про те, що Е. Шерфієву повідомили про відповідальність у разі участі в несанкціонованих заходах.³⁶

25 лютого двоє невідомих перешкодили проведенню одиночного пікету **Ельмаз Акімової**, котра стояла поблизу Ханського палацу у Бахчисараї з плакатом «Руки геть від Ханського палаці! Вандалізм — злочин!». Вона вийшла на пікет проти ініційованої РФ реставрації Ханського палаці, яка руйнує історичну пам'ятку. За словами Е. Акімової, до місця проведення пікету підійшли двоє осіб, котрі ображали її, погрожували їй та розірвали плакат. Співробітники поліції, котрі з'явилися до місця інциденту, замість захисту активістки та її права на свободу зібрань, зажадали від неї пояснень. Також, у разі відмови від надання пояснень, поліціанти погрожували скласти на неї протокол. Активістка прийшла у відділок поліції, додала заяву про факт нападу на неї. Вона повідомила, що одна з нападників погрожувала написати заяву про те, що Е. Акімова проводила несанкціонований мітинг.³⁷

24 лютого на зустрічі об'єднання «Кримська солідарність» учасниця **Українського культурного центру** Ольга Павленко повідомила, що співробітники прокуратури РФ викликали «для розмови» учасників Центру та прийшли із перевіркою до бібліотеки Сімферополя, де активісти проводили заходи.³⁸

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УЧАСНИКІВ ОДИНОЧНИХ ПІКЕТІВ 14 ЖОВТНЯ 2017 РОКУ

Впродовж лютого у «Верховному суді Республіки Крим» розглядалися апеляційні скарги на постанови про штрафи щодо учасників одиночних пікетів 14 жовтня 2017 року, котрі вимагали припинити переслідування кримських татар і мусульман Криму. На сайті «суду» розміщено інформацію про розгляд 57 таких постанов. В одному випадку суму штрафу було зменшено з 15 000 до 10 000 рублів, в другому — справу повернули на повторний розгляд до «суду» першої інстанції. Всі інші 55 постанов про штрафи залишилися чинними.

Із врахуванням рішення про зменшення одного зі штрафів, загальна сума штрафів за 82 постановами щодо учасників одиночних пікетів 14 жовтня 2017 року, за інформацією КПГ, становить **845 000** рублів.

³⁵ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=151091722363359&set=a.133143477491517.1073741829.100023875964510&type=3&theater>

³⁶ Крим.Реаліі | У Бахчисараї дільничний провів «профілактичну розмову! З активістом Енвером Шерфієвим <https://ru.krymr.com/a/news/29028943.html>

³⁷ Громадське Радіо | «Поліція приїхала не захищати мене, а взяти пояснення». Подобиці нападу на кримськотатарську активістку в Бахчисараї <https://hromadskeradio.org/news/2018/02/25/policiya-priyihala-ne-zahyshchaty-mene-a-vzyaty-poyas>

³⁸ Крим.Реаліі | Прокуратура в Криму викликає для перевірки учасників Українського культурного центру (доповнено): <https://ru.krymr.com/a/news/29060449.html>

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ ТА ПИТАННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ ПРОПУСКНІ ПУНКТИ

13 лютого агентство «Кримінформ» повідомило, що співробітники прикордонного управління ФСБ РФ склали протоколи щодо 36 громадян України, котрі працювали на об'єкті будівництва у Євпаторії. За словами експерта Регіонального центру прав людини Романа Мартиновського, 13 лютого «Євпаторійський міський суд» ухвалив рішення по депортацію 23 громадян України з числа 36 осіб. Після цього їх вивезли на територію РФ до центрів тимчасового утримання іноземних громадян у Краснодарському краї та Ростовській області. Відповідно до норм міжнародного права, громадяни України перебувають у Криму законно, тому що знаходяться на території своєї країни.³⁹

ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ

У Севастополі представникам «Русского блока» заборонили провадити масові заходи. З цієї причини вони ініціювали серію одиночних пікетів. Поліція не перешкоджала такому протесту. На плакатах пікетувальників були написи «Путін, поверни людям рівність перед законом», «Провести судову реформу, припинити кругову поруку в судах», «Вимагаємо зупинити свавілля і справи на замовлення», «Не вбивайте мале підприємництво», «Севастополь — не годівниця, а місто російської слави».

Раніше, 14 жовтня 2017 року, кримськотатарські і мусульманські активісти також мали намір провести поодинокі пікети проти сфабрикованих справ проти активістів. До того ж, пікетники перебували у різних населених пунктах. Проте поліція того дня масово затримувала учасників одиночних акцій. Мінімум 82 з них були оштрафовані на суми від 10 000 до 15 000 рублів для кожного.

Така практика є свідченням непропорційного ставлення де-факто влади до різних груп населення та вибіркового застосування російського законодавства за ознакою етнічної, релігійної приналежності і переконань.

³⁹ Громадське радіо | Встановлені місця перебування та особи усіх 23 видворених з Криму українців <https://hromadskieradio.org/news/2018/02/13/vstanovleni-miscya-perebuвання-ta-osoby-usih-23-vydvorenyh-z-krymu-ukrayinciv>

3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

ПРИМУС ДО СЛУЖБИ ТА ПРОПАГАНДА НА КОРИСТЬ ДОБРОВІЛЬНОГО ВСТУПУ ДО АРМІЇ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ

23 лютого у Севастополі працював мобільний пункт пропаганди служби у Збройних силах Російської Федерації. На площі Нахімова було організовано виставку військової техніки, неподалік від виставки було встановлено навіс із агітацією. Серед місцевих мешканців роздавали інформаційні буклети про переваги служби в окремій бригаді розвідки Чорноморського флоту РФ. У буклеті вказано суми грошового забезпечення військовослужбовців, котрі уклали контракт зі Збройними силами РФ, вимоги для вступу на військову службу за контрактом і контактна інформація.⁴⁰

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

Віссаріон Асєєв, аналітик Кримської правозахисної групи;

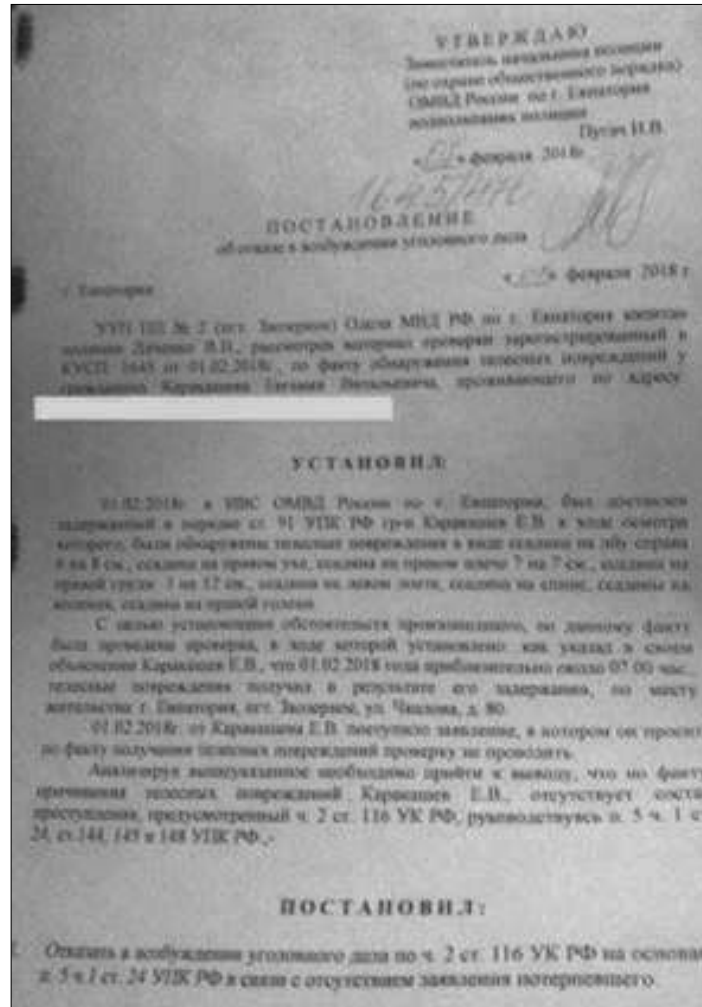
Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

⁴⁰ КППГ | Кримчанам пропонували службу у розвідбригаді Чорноморського флоту РФ <https://crimeahrg.org/kryimchanam-predlagali-sluzhbu-v-razvedbrigade-chernomorskogo-flota-rf-foto/>

4. ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

Фрагмент постановления про відмову у відкритті кримінального провадження за фактом нанесення тілесних ушкоджень Є. Каракашеву